

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรและความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ เพราะ "ชีวิตที่มีการศึกษา ย่อมมีสมรรถภาพ และประสิทธิภาพในการปรับตัวและสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จนถึงขนาดที่สามารถปรับสิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตได้ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่จะทำให้ชีวิตหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำของสิ่งแวดล้อม...."¹

ประเทศไทยอยู่ในช่วงที่มีการเร่งรัดพัฒนาประเทศ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการศึกษาเป็นหลักในการสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อจะได้เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการพัฒนาประเทศให้ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

แต่การจัดการศึกษาของชาติจะบรรลุจุดมุ่งหมายได้ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษา การลงทุนเกี่ยวกับการศึกษา หลักสูตร และครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาการศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของการศึกษา เพราะปรัชญาการศึกษา หมายถึง ความคิดเห็นอย่างวิพากษ์วิเคราะห์ เกี่ยวกับกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ของมนุษย์ โดยพิจารณาองค์ประกอบทุกส่วนของการศึกษาอย่างถี่ถ้วน และความคิดเห็น เกี่ยวกับการศึกษานี้ใช้เป็น เครื่องนำทางหรือ เป็นหลักยึดในการจัดการศึกษา และพิจารณาปัญหาต่าง ๆ

¹พระราชวรณี, ปรัชญาการศึกษาไทย (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์
การพิมพ์, 2525), หน้า 11.

ทางการศึกษาโดยส่วนรวม¹

ปรัชญาการศึกษาซึ่งเป็นที่นิยมในบรรดานักการศึกษาทั้งหลายมี 5 ลัทธิ ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม ปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม ปรัชญาการศึกษาประสมการนิยม ปรัชญาการศึกษานูรณ์นิยม ปรัชญาการศึกษาอรรถิภาวนิยม ซึ่งแต่ละปรัชญามีแนวคิดพอสรุปได้ดังนี้

ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้น เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดมาจากอดีต

ปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้น พัฒนาการทางกานสติปัญญา และควมามีเหตุผล

ปรัชญาการศึกษาประสมการนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้น ประสมการชีวิตและสังคม ให้สามารถปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้

ปรัชญาการศึกษานูรณ์นิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้น การปลูกฝังประชาธิปไตย เพื่อสร้างสรรค์สังคมใหม่ในอนาคตที่มีความเท่าเทียมกัน

ปรัชญาการศึกษาอรรถิภาวนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่เน้น เสรีภาพ ความรับผิดชอบ และควมมีวินัยในตัวเอง

แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาทั้ง 5 ลัทธิ มีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไป การจัดการศึกษาของไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดมา การนำเอาแนวคิดทางปรัชญาการศึกษามา เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาก็ต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ในอดีตจะพบว่าสังคมไทย เป็นสังคมที่คงระบบเดิม และรักษาคุณค่าเดิมของไทยไว้เป็นอย่างดี ระบบเดิมในอดีต เช่น ระบบสังคมเกษตร ระบบสังคมหมู่บ้าน ศาสนา และครอบครัว มีคุณค่าที่เกิดจากสังคม เหล่านี้ช่วยการไม่เคร่งครัดเรื่องเวลา การประนีประนอม การยืดหยุ่นสายกลาง การเคารพอาวุธ การศึกษาจึงมีหน้าที่หลักในการสืบทอดวัฒนธรรมและค่านิยมต่าง ๆ จากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งต่อ ๆ กัน

¹ ศักดา ปรากฏ์ประทานพร, ปรัชญาการศึกษามับพื้นฐาน (กรุงเทพมหานคร: บารมีกรพิมพ์, 2523), หน้า 45.

ไป¹ แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมจึงอาจจะเหมาะสมและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในขณะนั้น แต่ในปัจจุบัน สภาพสังคมไทยโดยเฉพาะตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม และการศึกษา² บทบาทของการศึกษาจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาประสมการณ์นิยมจึงได้รับความนิยมแทนที่ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม เพราะเป็นแนวคิดที่สูงให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

การนำเอาปรัชญามาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น หากผู้บริหารการศึกษา หรือครู มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาอย่างไร ก็จะกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน เนื้อหาวิชาที่สอน และวิธีการสอนไปตามแนวคิดที่ตนยึดถือ หรือตามที่ตนเห็นดีเห็นงาม³ โดยเฉพาะครู เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อวงการศึกษา เพราะครูทำหน้าที่สอน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการแก่บุคคล อันเป็นหน้าที่พัฒนาที่กำลังคนโดยตรง ถ้าครูมีความเข้าใจในปรัชญาการศึกษาที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน การกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอน เนื้อหาวิชาที่สอน และวิธีการสอน ก็จะสัมพันธ์กับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของตน

ดังนั้นปรัชญาการศึกษาควรจะมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนอย่างแยกไม่ออก มีการเรียนการสอนที่ไพบย่อมต้องนำปรัชญาการศึกษาไปไว้ที่นั่นด้วย ในทำนองเดียวกันที่ใคร่ปรัชญาการศึกษา ที่นั่นก็จะต้องมีการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนการสอน เพื่อใช้เป็นแนวทาง เป็นหลักการ และเป็นเครื่องมือปฏิบัติตามใดด้วย⁴

¹ไพฑูริย์ สินอวรัตน์, ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 133.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 139.

³ภิญโญ สาธร, การบริหารการศึกษา (กรุงเทพมหานคร: ศ.ส.การพิมพ์, 2523), หน้า 99.

⁴กิตติมา ปรีดีคิติกุ, ปรัชญาการศึกษา เล่ม 1 (กรุงเทพมหานคร: อักษรปริทัศน์, 2521), หน้า 139.

ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียน จึงต้องขึ้นอยู่กับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่ครูยึดถือ เพราะความคิด (idea) เป็นพื้นฐานของการกระทำ (action) ของบุคคล บุคคลจะไม่พยายามตัดสินใจกระทำอะไร ๆ จนกว่าจะเกิดความเชื่อ (belief) ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความเชื่อในปรัชญาการศึกษา ลัทธิต่าง ๆ ความเชื่อจะยังผลไปถึงการกระทำ หรือการปฏิบัติหน้าที่สอนของครู¹

ไพฑูรย์ สินดารัตน์ ได้แบ่งวิธีการสอนหลักในระดับอุดมศึกษาออกเป็น 5 แบบ คือ การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบอภิปราย การสอนแบบฝึกปฏิบัติ การสอนแบบสัมมนา และการสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา² ซึ่งวิธีสอนแต่ละแบบมีวิธีการพอสรุปได้ดังนี้

1. การสอนแบบบรรยาย คือ การสอนที่ครูเป็นผู้พูด บอกเล่า หรืออธิบายเนื้อหา หรือเรื่องราวต่าง ๆ ให้นักเรียนฟัง โดยฝ่ายครูเป็นผู้เตรียมการศึกษา ค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ มาแล้ว ผู้เรียนเป็นฝ่ายมารับผลของการศึกษาค้นคว้านั้น

2. การสอนแบบอภิปราย คือ การสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนในการคิด พิจารณา วิเคราะห์วิจารณ์ สิ่งที่เรียนแล้ว เสนอสิ่งนั้นต่อผู้สอนหรือผู้เรียนด้วยกันเอง แล้วผู้สอนหรือผู้เรียนก็จะช่วยกันให้ข้อคิดเห็น เพิ่ม เติม แลกเปลี่ยนกัน

3. การสอนแบบฝึกปฏิบัติ คือ การสอนที่เน้นการทดลอง การค้นคว้าอย่างมีระบบ ซึ่งครอบคลุมถึงรูปแบบในห้องทดลอง และในการฝึกฝนปฏิบัติจริงของสิ่งที่เรียนควบคู่กันไป ผู้เรียนจะได้ทดสอบความรู้หรือเนื้อหาที่เรียนไป ได้ค้นพบความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ได้ประยุกต์ เนื้อหากับสภาพจริง ได้ฝึกฝนและลงมือทำตามความรู้ที่เรียนไป

¹ เมธี บัณฑิตชนานนท์, ปรัชญาการศึกษาสำหรับครู (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 100.

² ไพฑูรย์ สินดารัตน์, หลักและวิธีสอนระดับอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2524), หน้า 53.

4. การสอนแบบสัมมนา คือ การสอนที่มีเป้าหมายที่จะให้มีการค้นคว้า โดยอิสระ ไม่ถูกครอบงำ ถูกจำกัด หรือถูกบีบรัด ด้วยเนื้อหา หรือองค์ประกอบใด ๆ โดยเหตุนี้ การสอนแบบสัมมนาจึงควรจะ

- เป็นการแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ (ไม่ถูกจำกัดโดยครู)
- สิทธิการแสดงออกและรวมการสัมมนาให้เท่ากัน (ทั้งครูและนักเรียน)
- ชี้ดวงอยู่ในเรื่องที่มีการเตรียมมาแล้ว

5. การสอนแบบกลุ่มแก้ปัญหา คือ การสอนแบบกลุ่มย่อยอย่างหนึ่ง เพียงแต่ว่า กลุ่มย่อยเหล่านั้นแทนที่จะไปอภิปรายกันอย่างเดียว ผู้สอนก็จะมอบหมายงานหรือปัญหา (Case) ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มไปทำ มีปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อาจต้องค้นคว้า อ่านเอกสารเพิ่มเติม แต่ละกลุ่มย่อยจึงต้องมีเอกสารอ้างอิงประกอบด้วย เอกสารอ้างอิงอาจจะเป็นบทความหรือหนังสือก็ได้

วิธีสอนหลักดังกล่าว เมื่อพิจารณาวินิจฉัยก็พอจะจัดได้ว่า การสอนแบบใด เป็นพฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาการศึกษาใดบ้าง เช่น¹

พฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาสารัตถนิยม การสอนมักเป็นการสอนแบบบรรยาย

พฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาวันตรนิยม การสอนมักเป็นการสอนแบบบรรยาย และการสอนแบบอภิปรายควบคู่กันไป

พฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาประสบการณ์นิยม การสอนมักเป็นการสอนแบบฝึกปฏิบัติ

พฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาบูรณนิยม การสอนมักเป็นการสอนแบบฝึกปฏิบัติ และการสอนแบบสัมมนาควบคู่กันไป

พฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาอัตถิภาวนิยม การสอนไม่มีรูปแบบที่แน่นอน อาจจะใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบแล้วแต่ครูจะเห็นเหมาะสม และจะใช้เมื่อนักเรียนพร้อมที่จะเรียน

การสอนแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว แต่ละแบบก็มีข้อดีข้อเสีย และมีความเหมาะสมในการนำไปใช้แตกต่างกัน เช่น การสอนแบบบรรยายดูจะเป็นการสอนที่

¹สรุปจาก บั๊กกา ปรากฏประทานพร, ปรัชญาการศึกษาฉบับพื้นฐาน

ได้รับความนิยมในผู้สอนทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะผู้สอนในระดับอุดมศึกษา เพราะเป็น การสอนที่ประหยัด สามารถสอนกับผู้เรียนจำนวนมาก ๆ ได้ ผู้เรียนก็มักจะชอบ เพราะไม่ต้องทำงานมาก รับรู้เรื่องที่เรียนจากผู้สอนโดยตรงเลย ซึ่งการปฏิบัติ เช่นนั้นก็อาจจะเกิดผลเสียต่อการศึกษาได้ เพราะผู้เรียนนำเอาความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้น้อยมาก และไม่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่วางไว้

ควยเหตุนี้ ครูจึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะอาจารย์ที่สอนอยู่ในสถาบันการฝึกหัดครู ซึ่งทำหน้าที่อบรมสั่งสอนนักศึกษาครู ให้มีความรู้ความสามารถเพื่อออกไปให้การศึกษากับเยาวชนของชาติ นอกจากจะต้อง มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาให้ถูกต้อง เหมาะสมกับจุดหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ แล้ว ครูจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการสอนให้สอดคล้องกับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาที่มีอยู่ เพื่อจะได้เป็นองค์ประกอบในการส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักศึกษาที่จะออกไปเป็น ครูในอนาคต พฤติกรรมการสอนของอาจารย์เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นมาตรฐาน การศึกษาได้เป็นอย่างดี เรามักจะได้ยิน โต้แย้ง และโต้แย้งจากข้อเขียนหลายครั้งว่า สภาพการสอนของอาจารย์ในสถาบันการฝึกหัดครูยังใช้วิธีสอนที่ไม่เหมาะสม "ครู อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนที่ถือ เป็นแบบอย่างที่ดีไม่ได้ แต่สอนเพื่อหวังคำตอบมากกว่า ทำให้นักศึกษาครู เมื่อจบออกไปแล้วสอนวิชาอะไรก็ได้ แต่สอนได้ไม่ดีเลย"¹ และใน สถาบันการฝึกหัดครูมีอาจารย์ผู้สอนจำนวนไม่น้อยที่ขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกหัดครู เช่น "ไม่เคยเรียนวิชาการศึกษา ไม่มีประสบการณ์การสอนในระดับที่จะผลิตนักศึกษา ออกไปสอน และในการสอน อาจารย์ผู้สอนใช้การบรรยายเป็นหลัก แม้กระทั่งในวิชาที่ เกี่ยวข้องกับวิธีสอน"² นอกจากนี้มีผู้กล่าววว่า "อาจารย์ในสถาบันผลิตครูยังมีศรัทธา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ธวัชชัย มัญญาพงษ์, "ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยครูและนักศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่มีต่อสถาบันฝึกหัดครู," งานวิจัยหมายเลข 12 มหาวิทยาลัย มหิดล (2516), หน้า 32.

²ธีระ รุณเจริญ, "แนวทางเกี่ยวกับการฝึกหัดครู," ศึกษาศาสตร์ ขอนแก่น 3 (มกราคม-เมษายน 2521), หน้า 29.

อุดมการณ์ และเจตนาติดต่อการผลิตครูในระดับต่ำ ยังไม่ตระหนักถึงการ เป็นครูของครู และ เป็นครูของครูของครู"¹ สิ่งที่กำลังกล่าวมานี้ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครูน่าจะ ใค้นำมาพิจารณาหาวิธีแก้ไขต่อไป

เมื่อ เป็น เช่นนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครกับ คำรายงานพฤติกรรมการสอน เพื่อศึกษาว่า อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาหลักใด และมีพฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญา การศึกษาที่ยึดถืออยู่หรือไม่ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า จุดยืนที่อาจารย์วิทยาลัยครูใน กรุงเทพมหานครยึดถือ เป็นอย่างไร เพราะอาจารย์เหล่านี้จะต้องถ่ายทอดแนวคิด ทางปรัชญาการศึกษาให้กับนักศึกษาครูไม่ว่าทางตรงก็ทางอ้อม เมื่อนักศึกษาครูออกไป ทำหน้าที่สอนก็จะยึดปรัชญาการศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดจากอาจารย์ เป็นแนวทางให้ เกิดผลต่อการศึกษาของชาติ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการ วางแผนการศึกษาของวิทยาลัยครู โดยส่วนรวม ข้อค้นพบบางประการจะใช้เป็นข้อมูล ประกอบในการปรับปรุงวิธีสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครูให้มีทิศทางสอดคล้องกับ ปรัชญาการศึกษาของการฝึกหัดครู เป็นข้อมูลประกอบในรายวิชาที่เกี่ยวกับวิธีสอน ในวิทยาลัยครู เป็นข้อมูลในการนิเทศการสอนของอาจารย์ เพื่อผลิตนักศึกษาครูให้ ออกไปปฏิบัติหน้าที่ในการสอนให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของ อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร กับคำรายงานพฤติกรรมการสอน
2. เพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา และ คำรายงานพฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาการศึกษาของ อาจารย์วิทยาลัยครูใน

¹กรมการฝึกหัดครู, "รายงานผลการประชุมปฏิบัติการระดับสูง," ครูปริทัศน์ 4 (มกราคม 2522), หน้า 27.

กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

1. แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาเกี่ยวกับคำรายงานพฤติกรรม การสอนของ อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ไม่มีความสัมพันธ์กัน
2. แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มไปทางลัทธิประสบการณ์นิยม
3. คำรายงานพฤติกรรมการสอนของอาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร มีแนวโน้มไปทางลัทธิสารัตถนิยม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ปรัชญาการศึกษาที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยปรัชญาการศึกษา 5 ลัทธิ คือ ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม นิรันตรนิยม ประสบการณ์นิยม บูรณนิยม และ อรรถิภาวนิยม
2. พฤติกรรมการสอนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พฤติกรรมการสอนตาม แนวปรัชญาทั้ง 5 ลัทธิ คือ พฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาสารัตถนิยม นิรันตรนิยม ประสบการณ์นิยม บูรณนิยม และอรรถิภาวนิยม
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย
 - 3.1 อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ทุกคณะวิชา ได้แก่ อาจารย์วิทยาลัยครูจันทร เกษม อาจารย์วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อาจารย์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา อาจารย์วิทยาลัยครูสวนดุสิต อาจารย์วิทยาลัยครู พระนคร อาจารย์วิทยาลัยครูชนบุรี
 - 3.2 นักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร 6 แห่งที่กำลังศึกษาอยู่ ชั้น ป.กศ.สูงปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2525
4. การวัดแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์ใช้แบบสอบถาม ซึ่ง ครอบคลุมปรัชญาการศึกษา 5 ลัทธิ โดยอาจารย์เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเอง

5. การวัดพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดของพฤติกรรมการสอน 5 แบบ ตามแนวปรัชญาการศึกษา 5 ดัชนี อาจารย์เป็นผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำรายงานพฤติกรรมการสอนของตนเอง และมีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาตอบแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการสอนที่รายงานโดยอาจารย์เอง

ข้อจำกัดของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา และแบบสอบถามพฤติกรรมการสอนเป็นเครื่องมือเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
2. กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่จะให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการสอน มีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ในครั้งแรก เพราะว่าการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ จะคงกระทำด้วยความระมัดระวัง และต้องการจำนวนผู้ตอบที่อยู่ในความสามารถจะควบคุมได้อย่างใกล้ชิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการสำรวจแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร ขั้นตอนที่ 2 เป็นการสำรวจพฤติกรรมการสอนตามคำรายงานของอาจารย์ แล้วนำผลที่ได้มาหาความสัมพันธ์ระหว่างกัน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่างของการสำรวจแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา

1.1.1 ประชากร ได้แก่ อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ทุกคณะวิชา จำนวน 1,227 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยสุ่มตัวอย่างมา 25% จะได้อาจารย์ 308 คน

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการสำรวจพฤติกรรมการสอน
ของอาจารย์

1.2.1 ประชากร ได้แก่

ก. อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มเดียวกับข้อ 1.1.1 จำนวน 1,227 คน

ข. นักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครทั้ง 6
แห่งที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น ป.กศ.สูง ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2525 จำนวน 2,451 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

ก. อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร

กลุ่มเดียวกับข้อ 1.1.2 จำนวน 308 คน กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ดังกล่าว เมื่อผู้วิจัยนำ
ข้อมูลมาวิเคราะห์แนวคิทางปรัชญาการศึกษาและพฤติกรรมการสอนแล้ว ทำการสุ่ม
ตัวอย่างอีกครั้งหนึ่ง ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยสุ่มตัวอย่างมา 20%
ของจำนวน 308 คน จะได้ 62 คน กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จะเป็นตัวแทนให้นักศึกษาตอบ
แบบสอบถามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์

ข. นักศึกษาวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครทั้ง 6

แห่งที่กำลังศึกษาอยู่ชั้น ป.กศ.สูง ปีที่ 2 ปีการศึกษา 2525 นักศึกษาเหล่านี้จะต้อง
ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ โดยจะให้นักศึกษา 10 คน
ตอบแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ 1 คน ดังนั้นจำนวนนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจะได้
620 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแนวคิทางปรัชญา
การศึกษาของอาจารย์ และพฤติกรรมการสอนที่อาจารย์ปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง
จากการศึกษา ค้นคว้า ตำรา เอกสาร บทความ และผลงานวิจัยทางด้านปรัชญา
การศึกษา และพฤติกรรมการสอน เมื่อสร้างเสร็จผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้
ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) เมื่อ
แก้ไขตามผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำแล้ว นำแบบสอบถามไปหาค่าความเที่ยง (Reliability)
เมื่อได้ค่าความเที่ยงแล้ว นำแบบสอบถามดังกล่าวไปขอความเห็นและคำแนะนำจาก
อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบและแก้ไขเป็นครั้งสุดท้าย จึงได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยให้นำแบบสอบถามไปส่งและรับคืน
ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
วิเคราะห์โดยใช้ตารางร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา และพฤติกรรม
การสอน วิเคราะห์โดยใช้ตารางเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความสัมพันธ์ระหว่าง
แนวคิดทางปรัชญาการศึกษากับค่ารายงานพฤติกรรมการสอน วิเคราะห์โดยใช้
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ส่วนการเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของ
อาจารย์ โดยอาจารย์เป็นผู้รายงานพฤติกรรมการสอน และนักศึกษาเป็นผู้รายงาน
วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

แนวคิด หมายถึง ความคิด ความเชื่อ หรือหลักยึดถือของบุคคลที่มีต่อ
ปรัชญาการศึกษาลัทธิต่าง ๆ ทั้งในค่านิยมมุ่งหมายของการศึกษา องค์ประกอบของ
การศึกษา การบริหารการศึกษา และบทบาทของโรงเรียนชุมชน

ปรัชญาการศึกษา หมายถึง ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับกระบวนการที่ก่อให้เกิด
การเรียนรู้ของมนุษย์ ใจเป็นเครื่องนำทาง หรือเป็นหลักยึดในการจัดการศึกษา
ในที่จะกล่าวถึงปรัชญาการศึกษา 5 ลัทธิ คือ

1. ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม หมายถึง ปรัชญาการศึกษาที่เน้น
เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดมาจากอดีต
2. ปรัชญาการศึกษานิรันดรนิยม หมายถึง ปรัชญาการศึกษาที่เน้น
พัฒนาการทางค่านิยมปัญญา และควมมีเหตุผล
3. ปรัชญาการศึกษาประสบการณ์นิยม หมายถึง ปรัชญาการศึกษาที่
เน้นประสบการณ์ชีวิตและสังคม ให้สามารถปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอได้
4. ปรัชญาการศึกษาบูรณนิยม หมายถึง ปรัชญาการศึกษาที่เน้นการ
ปลูกฝังประชาธิปไตย เพื่อสร้างสรรค์สังคมใหม่ในอนาคตที่มีความเท่าเทียมกัน
5. ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม หมายถึง ปรัชญาการศึกษาที่เน้น
เสรีภาพ ความรับผิดชอบ และความมีวินัยในตนเอง

พฤติกรรมการสอน หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่อาจารย์จัดให้นักศึกษา และนักศึกษาสามารถสังเกตได้ทั้งในและนอกห้องเรียน พฤติกรรมการสอนมี 5 แบบ ตามแนวปรัชญาการศึกษา 5 ลัทธิ

อาจารย์วิทยาลัยครู หมายถึง อาจารย์ที่กำลังทำการสอนอยู่ในสถาบัน การฝึกหัดครูในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ทุกคณะวิชา

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในวิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานคร 6 แห่ง ในชั้น ป.กศ. ชั้น ปีที่ 2 และเป็นผู้ที่ได้รับการพิจารณาคุณสมบัติจากผู้วิจัย ในตอนเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ถือว่า

1. อาจารย์วิทยาลัยครูมีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา
2. แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาสามารถสำรวจออกมาได้ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ สามารถทราบได้โดยให้อาจารย์ เป็นผู้รายงานโดยการตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยจะพิจารณาประกอบกับการรายงานพฤติกรรมการสอนของอาจารย์โดยนักศึกษา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางด้านปรัชญาการศึกษาให้กับอาจารย์ทั่วไป และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการสอน
2. เป็นข้อมูลประกอบในการ เสนอรูปแบบของพฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาการศึกษา
3. เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรของการฝึกหัดครู